

ELS MOVIMENTS SOCIALS

MOVIMENT ESTUDIANTIL · CARLOS VAQUERO

MOVIMENT PELS DRETS DELS HOMOSEXUALS · FCO. ALONSO GONZÁLEZ

MOVIMENT ECOLOGISTA I PACIFISTA · MARISA REVILLA BLANCO

MOVIMENT ESTUDIANTIL

- Anys 50: moviments d'alliberament i antiimperialistes al Tercer Món (Mao, Ché, Vietnam...).
- Anys 60: renovació cultural, moviment pels drets civils, Concili Vaticà II, Maig 68...
- A la Universitat:
- Transformacions econòmiques, socials i culturals que una universitat amb un nombre creixent d'alumnes no pot absorbir. EB però amb atur.
- Weber: la representació estudiantil és una associació parcialment burocratitzada, per tant sols és capaç de realitzar les tasques administratives, però no gaudeixen del coneixement especialitzat i de la constància en la productivitat.

CANVIS

- 1. Entra en crisi el model d'universitat (Ignacio Sotelo): sols s'ocuparia de la Ciència objectiva sense connexió amb el món de la subjectivitat (religió, la política, ni del creixement econòmic, connexió amb necessitats socials, medi ambient, cooperació al desenvolupament...).
- Què s'investiga?, amb quins mitjans?: són decisions fonamentals per al desenvolupament de la investigació.
- 2. Entra en crisi la concepció funcionalista de la Universitat (comunitat acadèmica per a la producció de ciència organitzada segons divisió tècnica funcional dels coneixements).

Característiques

- Crisi de la universitat tradicional: cap a una **universitat de masses** imbricada amb el mercat, la indústria, les polítiques públiques socials, econòmiques i militars dels Estats.
- Fase expansiva econòmica dels anys 60: edat daurada del creixement econòmic (a l'EB se li demana anar més enllà).
- Clima intel·lectual optimista i ambient social internacional favorable al canvi (Algèria 1954-1962, Vietnam ofensiva del Têt 1968, revolució cultural xinesa des de 1966, revolució cubana 1959).
- Conservadorisme cultural i polític de les societats occidentals (nou poder fàctic, xarxa de moviments estudiantils).

Tipus de cultura

- Crítica a la idea de neutralitat dels coneixements científics i tècnics (al servei del sistema).
- Crítica a les formes d'ensenyament (burocratitzat).
- Qüestionament de la condició d'estudiant i crítica de la funció del professorat (feudal).
- Qüestionament de les relacions autoritàries a la Universitat (l'antiautoritarisme arriba a tots els dogmes de la societat occidental).
- Desenvolupament de formes de democràcia directa i antiburocràtica i consolidació d'un repertori d'acció col·lectiva (assemblees, ocupacions, carrer, comitès de base).
- Mètodes d'acció que respecten les vies legals i institucionals.
- Solidaritat amb les lluites del Tercer Món (canvi formes de vida i consum).

CONFLICTES ESTUDIANTILS

- 1. 1964-1969: lluita contra el SEU, i creació sindicats democràtics.
- 2. Repressió a la universitat.
- 3. 1970-1975: moviment contra la selectivitat i la LGE.
- 4. 1975-1977: cerca d'alternativa democràtica.
- 5. 1979-1980: transició política, contra la LAU i ECD.
- 6. PSOE al Govern: 1986-1987 (selectivitat i defensa qualitat ensenyament), 1992-1994 (taxes).

1^a i 2ª etapa (1956-1969)

- Primera etapa molt defensiva: **de 1956** fins al trencament amb **el SEU (Sindicato Español Universitario)**, **sorgeixen els sindicats democràtics d'estudiants universitaris**, i el debat sobre les associacions professionals (APE-AE). FUDE.
- Lluita per una Universitat democràtica i per la reforma democràtica de la universitat.
- Defensa de la llibertat de crítica, acció, expressió front a problemes acadèmics i d'altre tipus.
- Resposta a la repressió acadèmica, policial i judicial.
- 2n. Crítica al reduccionisme de la universitat sense utilitzar el terme “política”.
- 3r. Politització a les darreries dels 60 (**1964-1969**). Des dels últims 50 es lluita contra el SEU i per l'autoorganització estudiantil fins a l'estat d'excepció de març de 1969. “Subcultura de la dissidència”, segons Maravall, i fragmentació organitzativa partidista.

Context

- Pas de l'educació dels joves en l'apoliticisme dels 60, al futur polític que, del 1969 a 1975, desperta la confiança en la joventut.

3ª etapa (1970-1975)

- 1967-68 i 1968-69: augment de conflictes universitaris; el règim actua en dues direccions:
 - Augment mesures repressives.
 - **Reforma de la Universitat per la Llei General d'Educació (1970)** impulsada pel nou Ministre d'Educació, Villar Palasí.
- Mesures adreçades a limitar el nombre de llicenciats.
- Mesures adreçades a afavorir la rendibilitat empresarial.
- Fragmentació en departaments per a superespecialitzar i perdre visió globalitzadora.
- Objectiu lluita antifranquista:
- L'Educació ha de ser monopoli de l'Estat, els interessos econòmics són diferents dels generals. Açò no és contrari a la llibertat d'ensenyament.

4ª etapa 1975-1977

Cerca d'alternativa democràtica

- 1976: participació en conflictes socials: per l'amnistia, lluites obreres, moviment ciutadà, jornades de lluita...
- Reducció d'allò polític a la Universitat. Desapareix la repressió i es passa a la defensa de la qualitat a l'ensenyament
- Conflictes 1977-79 al voltant de tres eixos:
 - Lluites corporatives (segons cicles).
 - Conflictes antiselectiu
 - Reforma institucional per l'autonomia.
- 1979: González Seara. Reacció contra el projecte de llei de Reforma Universitària.
- Desencís.

5. 1979-1980

Transició política, contra la LAU i ECD

- Llei d'Autonomia Universitària i Estatut de Centres Docents: 1979-80.
- **Crisi juvenil 1980:**
 - ▣ Canvi de paper (actiu) en la transició.
 - ▣ Frustració d'expectatives (mitològiques).
 - ▣ Malestar amb la forma de canvi.
 - ▣ Inseguretat en les seues expectatives laborals.

El factor extern

- **1980: Llei de Reforma Universitària.** El moviment va actuar contra aquesta llei com al franquisme ho va fer amb la LGE.
 - Elaborada pel govern sense participació universitària.
 - Van aconseguir desgastar UCD i reforçar el canvi de 1982.
 - Generació que engrossaria els moviments socials.
 - Pas d'una acció política a una altra de més diversificada (moviment social i grup de pressió acadèmic corporatiu).
- **1982: la postura davant la LRU es trenca en dos fronts:**
 - Anti LRU i contra LAU i ECD (Galícia, Euskadi, Canàries i Catalunya).
 - PSOE-PCE: lectura progressista de la llei.

Bloc anti LRU

- Viu el factor institucional amb tensió.
- Suma mobilitzacions anti-OTAN, feministes, ecologista, solidaritat internacional; assemblearis, contraris a crear organismes estables de coordinació estatal.
 - Els joves dels 80:
 - Expectatives de futur molt minses i universitat com a estratègia d'integració.
 - Reducció de la despesa pública en ensenyament mitjà.
 - Canvi de mentalitat, competitiva.

6. PSOE en Govern: 1986-1987 (selectivitat i defensa qualitat ensenyament), 1992-1994 (taxes)

- Tendència a comparar les mobilitzacions de 1986-1987 amb els 60, però se n'obliden dels 80.
- Aparició grups nacionalists radicals (Catalunya, País Basc, Galícia, Canàries).
- Grups de dret tot just creats.

Com a MOVIMENT SOCIAL

- - Agent col·lectiu que intervé en el procés de transformació social (Melucci i Tilly).
- - Cíclic.
- - Gestiona recursos interns i externs, en tensió entre eficàcia i democràcia.
- - Caràcter impredecible. Factors precipitants, situació política, xarxes organitzatives, alliberament cognitiu.
- - NO institucionalitzat.
- - Repertoris d'acció col·lectiva diversificada.
- - Temps disponible.
- - Referencials socialment i culturalment, i com a element de socialització.
- - Procés de construcció d'identitat col·lectiva en tres dimensions: cultural, xarxa de relacions socials, inversió emocional.

ORIGEN: socialdemocràcia alemanya

● ACTORS

- PACIFISTES. Des de 1958, 1960-1967 marxes de Pasqua i 1983 canvi de coalició. Multiplicació de demandes.
- ECOLOGISTES:
 - línia conservacionista, pragmàtica.
 - ecologisme polític (qüestiona el model de desenvolupament industrial).
- VERDS (1989, Aliança política alternativa, els Verds):
 - ecolibertaris.
 - realistes polítics (“realos”): partit ecologista reformista.
 - ecosocialistes.
 - fonamentalistes (“fundis”).

● ESTRATÈGIES/ACCIONS

- Moviment social (transformació cultural).
- Partits polítics (transformació política).

ECOLOGISME/PACIFISME

- Retardat respecte a Europa, discutible. En 1970, primeres mobilitzacions contra nuclears.
- A. Pacifisme: s'utilitza per a qualificar el conflicte basc, però una crisi nominativa inclou: insubmisos, anti-OTAN, educació per a la pau.
- B. Ecologisme: inclou conservacionistes, ecologisme polític.
- **DIFICULTAT DE DEFINIR OBJECTIUS, ESTRATÈGIES COMUNES I LA FORÇA D'AQUESTA IDENTITAT COL·LECTIVA.**

PACIFISME

- Anys 70: mobilització contra nuclears i altres línies: proamnistia, objecció fiscal, objecció de consciència, educació per a la pau, anti-OTAN.
- Anys 80: mobilització anti-OTAN.
- Anys 90: moviment insubmisos, objecció de consciència, especialment a Euskadi.
 - 70-90: pendent de l'agenda governamental i l'immediatisme. Reactiu.
 - Avui: proactiu. Autonomia per fixar la seua agenda.
 - **DIFICULTAT PER ARTICULAR MOBILITZACIONS.**

ECOLOGISME

- Anys 70: procés paral·lel a l'uropeu; amb el conservacionisme, guanyaran força els components econòmics i polítics de l'ecologisme.
- Tendències:
 - Aparició progressiva d'organitzacions (WWF 1968, Greenpeace 1984; els regionals ANA, GOB; primera coordinadora COD 1978)
 - Realització de mobilitzacions al voltant de conflictes concrets. Element reactiu per Itoiz, Cabañeros, Aznalcóllar, crítica al model de desenvolupament, marc regulador permissiu, inexistència de mecanismes preventius, decisions multinivell.
 - **MOBILITZAT PERÒ AMB QUATRE ESTRATÈGIES DIFERENTS.**

ESTRATÈGIES DE L'ECOLOGISME

- **LOBBY:** professionalitzats, basen estratègia en impacte mediàtic (Greenpeace).
- **ONG:** junta directiva elegida per socis i equip professionalitzat (Consell Ibèric per a la Defensa de la Natura).
 - Presta serveis.
 - Investiga i documenta.
 - Mobilitza mitjançant campanyes.
- **Xarxa d'organitzacions.**
- **MOVIMENT:** plataformes que posen en contacte organitzacions diverses de consum, veïns, sindicats...

¿Existeixen a Espanya moviments socials?

- Resseguint Melucci:
- Visibilitat del moviment i capacitat organitzativa: ho neguen i consideren que altres agents capten els seus temes (partits polítics).
- Xarxa social al voltant d'una identitat col·lectiva que travessa la seua activitat: ho accepten perquè passa fases de latència i activació, de la “cultura de la mobilització” (conjuntural) a la “cultura del moviment” (xarxa permanent i extensa, proactiva a llarg termini).

MOVIMENT PELS DRETS DELS HOMOSEXUALS

- Primera meitat segle XX: primers conats d'associacionisme clandestí.
- II República: llibertats equivalents a França, Alemanya (matrimoni civil, vida pública a Barcelona).
- Després de IIGM: retrocés al conservadorisme; heterosexualitat hegemònica a tot Occident.
- Anys 60: dissensió, qüestionament model occidental, del colonialisme, del comunisme.

ESPANYA

- Front d'Alliberament Gai de Catalunya (FAGC), clandestí durant el franquisme.
- 1970: substitució de la Ley de Vagos y Maleantes per la llei de perillositat i de rehabilitació social.
- Anys 70: sorgeixen moviments d'alliberament al País Valencià, Illes, Castella, Bilbao. En comú: busquen l'alliberament sexual i la democràcia.
- Legalització del moviment en 1981.
- Anys 80: abandonament del caràcter revolucionari.
- 1986: COGAM (Madrid), Coordinadora Gai i Lesbiana de Catalunya (CGL).
- Anys 90: explosió associativa (30...ALEGA, IGUALES, XEGA, GYLDA, NOS). En 1993 primera associació d'àmbit universitari (RQTR) i prestació de serveis.
 - Major presència sindical i d'organitzacions d'esquerra: País Valencià i Catalunya (autonomista/independentista).
 - Pels drets civils (Madrid).

Espanya en l'actualitat

- 2000: grups de gais i lesbianes dins els partits polítics (àrea per la diversitat sexual d'IU; grup federal de gais i lesbianes del PSOE; plataforma popular de gais i lesbianes, no reconeguda pel PP).
- FELG (federació estatal).
- Trobades estatals (fòrum de grups polítics, associacions, coordinadores i federació estatal).